

21

Defektes Exemplar; es fehlt P. IV.

ar

821.6.

BIBLIOTHECÆ ARABICÆ
P. II.

DEO JUVANTE
P R Æ S I D E

CHRISTIANO FRIDERICO
SCHNURRER

LITT. GR. ET ORIENTAL. PROF. P. O.
ET DUCALIS STIPENDII THEOLOGICI EPHORO
PRO OBTINENDIS MAGISTERII PHILOSOPHICI HONORIBUS
DIEBUS AUGUSTI MDCCC

PUBLICE DEFENDENT

- JACOBUS HENRICUS KRAZ *Nürtingensis*
- AUGUSTUS LUDOVICUS SCHELLING *Bebenhusanus*
- AUGUSTUS FRIDERICUS NANZ *Stuttgardianus*
- CAROLUS AUGUSTUS LUZ *Bernlocensis*
- VICTOR HENRICUS LECHLER *Supra-Bebingensis*
- FRIDERICUS CHRISTIANUS SCHOLL *Braitenbergensis*
- CAROLUS CHRISTIANUS GRATIANUS *Neostadiensis*

SERENISSIMI STIPENDIARII ET MAGISTERII PHILOSOPHICI CANDIDATI.

TUBINGÆ LITTERIS HOPFFERIANIS.

BIBLIOTHECA ARABICA

P. II.

P R E S I D E

CHRISTIANO FRIDERICO

SCHNURER

LEKTOR ORIENTALIS PROF. P. D.

PRO-OPTINENDI MAGISTRI PHILOSOPHICI HONORIBUS

DISS. AUGUSTI WEGE

PRINCEPS ORIENTIS

JACOBUS HENRICUS KRAZ

AUGUSTUS LUDOVICUS SCHELLING

CAROLUS AUGUSTUS WEGE

VICTOR HENRICUS RECHER

FRIDERICUS CHRISTIANUS SCHOLL

CAROLUS CHRISTIANUS WEGE

LEKTOR ORIENTALIS PROF. P. D.

TUBINGAE LITTERIS HOPFFERIANIS

شجرة الأدب من كلام العرب

Hoc est Proverbia quædam Alis, imperatoris Muslimici. et Carmen Togrâi, poëtæ doctiss. nec non dissertatio quædam Aben Sinæ. Lugduni Bat. ex officina Bonav. et Abrah. Elzevir. 1629. 8.

Liber totus arabicus est nonnisi 20 foliorum, absque omni præfatione et mentione editoris. Constat autem, Jac. Golium esse qui edidit, in usum scholarum suarum. Sententiæ Ali, pag. 3—19. litterarum ordine collocatæ, signa vocalium et alia addita habent, habet eadem quoque Togrâi carmen pag. 20—29. At Ibn Sinæ Sermo philosophicus de Deo, pag. 30—35. adjumentis omnibus ad legendum destitutus est. Accessere Excerpta nonnulla ex variis poetis.

Extat libri versio Francica: L'Elegie du Togrâi avec quelques sentences tirées des poëtes Arabes, l'Hymne d'Avicenne, et les Proverbes du Chalife Gali. Le tout nouvellement traduit de l'Arabe. Par Pierre Vattier Docteur en Medecine et Secretaire Interprete du Roy en langue arabe. à Paris. 1660. 8. pagg. 80.

In libro, *The history of the Saracens*, by Simon Ockley, the third edition, Cambridge 1757. 8. ad calcem volum. II. pag. 335—348. extant Sentences of Ali, translated from an authentick arabick Manuscript in the Bodleyan Library at Oxford. Verum quas Ockley transtulit Sententiæ non sunt eædem, quas edidit Golius.

Bibliothecæ Criticæ Vol. I. part. II. (Amstelod. 1777. 8.)
Henr. Alb. Schultens, referens de Abulfedæ Aegypto ex editione Jo. Dav. Michaelis, pag. 80. hæc scripsit: — Ali, filius Abu Talebi, quem eruditione Augusto, clementia et benignitate Trajano, philosophiæ et pietatis studio Marco Antonino philosopho, fortitudine, justæ causæ patrimonio et exitus tristi ratione Pompejo parem, eloquentia omnibus majorem judicavit Reiskius (diss. de Principibus Mohammedanis, qui aut ab eruditione, aut ab amore litterarum inclauerunt) et recte judicasse fatentur quicumque cum historiam Mohammedanam horum temporum cognoverint, tum ipsa præclari viri scripta evolverint. Nam præter parcemias, sive dicta ejus sententiosa, quorum est magna pars a Golio edita Lugd. B. 1629. major vero adhuc latet in MSS, supersunt etiam orationes, et orationum fragmenta, digna sane, quæ, ob singularem eloquentiam atque copiam, ex bibliothecarum latebris in lucem expromantur; quod a virò harum litterarum peritissimo brevi factum iri, nobis spes adfulsit — Quis sit, quem innuit Schultensius, haud constat: sed vanam adhuc fuisse spem illam novimus.

Assèmani, Catalog. Biblioth. Medic. (Florentiæ, 1742. fol.) referens de codice arabico, qui continet Apophthegmata *Ali* centum, cum paraphrasi Persicâ et Turcica, hæc refert: „Hoc quidem opus, cujus maxima est apud omnes Mosulmanorum sectas existimatio, ex Arabica lingua in Turcicam, ac Persicam, Pehelevianam et Agiamensem, sive antiquam ac recentiore, octingentis ferme abhinc annis trans-

latum fuisse, referunt Mahomedanarum rerum scriptores. Ejus aliquot sententiæ superiori sæculo apud Batavos Arabice et Latine prodierunt; illis vero præstantiora sunt Apophthegmata, quæ in hoc codice pag. 45 et 46 leguntur."

Carminis Tograi editiones habemus complures.

Lamiato'l Ajam, Carmen Tograi, poetæ arabis doctissimi; una cum versione latina, et notis praxin illius exhibentibus: opera Eduardi Pocockii, LL. Hebr. et Arab. Profess. Accessit tractatus de prosodia arabica. Oxonii 1661. 8.

Textus arabicus, vocalium adjumento instructus, comitem habet versionem latinam, pag. 1—21. Sequuntur pag. 1—233. Notæ, quæ omnes versantur in declarandis singulis vocibus, ad juvandos tirones: in quorum gratiam accessit etiam Index omnium dictionum arabicarum, quæ vel explicantur, vel alias occurrunt in Notis. Præmissa est oratio, a Pocockio, cum prælectiones suas in poemâ Tograi auspicaretur, habita, in qua de linguæ arabicæ ortu, progressu, perspicuitate, copia, usu denique multiplici disseritur. Editionem libri, auctore annuente, curavit Samuel Clericus, academix Oxoniensis architypographus, qui et præfatus est, et suum ipsius tractatum adjunxit, inscriptum: Scientia metrica et rhythmica, seu tractatus de prosodia arabica, ex authoribus probatissimis eruta. Oxonii 1661. pagg. 170.

Textum Pocockii cum ejusdem versione et Notarum magna parte Jo. Frid. Hirt. repetiit, primum in Institutionibus arabicæ linguæ. (Jenæ 1770. 8.) pag. 400—426. deinde etiam in Anthologia arabica (Jenæ 1774. 8.) pag. 119—174. Notarum magnam partem, omisso textu, repetiit Wahl in Magazin für alte, besonders morgenländische und biblische Litteratur. Erste Lieferung. Cassel 1787. 8. pag. 59—76.

Carminum arabicorum specimen I. Scholis suis arabicis destinavit Guilielmus Frid. Hezel, Philos. D. — Lemgov. 1788. 8. plagg. 2.

Ex Hirtii Anthologia exscriptum est poëma Tograi unacum tribus aliis minutis carminibus a Reiskio ad Hirtium profectis, addita eadem, quæ ibi extat, latina versione. Post primum hoc specimen adhuc non successit aliud.

Poema Tograi, cum versione latina Jacobi Golii hactenus inedita. Quam ex MSto Goliano præfatione, et notis quibusdam auctam edidit Matthias Anchersen. Trajecti ad Rhenum, 1707. 8. foll. 34.

Versionem Golii ineditam ex Hadriani Relandi bibliotheca nactus Anchersen, Danus, brevi post in academia Hafniensi professor philosophiæ factus, existimavit, "salva Manium Golianorum reverentia — ipsius sunt verba in præfatione — fieri non posse, ut cum blattis et tineis luctaretur illud, quod impigre eluctatu fuerat orientalium laborum Hercules Golius." Versioni adjunxit quoque sermonem arabicum, repetitum ex editione Lugdunensi, anni 1629. sed denudatum suis vocalibus. Notæ haud infrequentes, nec vero permagni ponderis, versantur potissimum in enotanda utriusque editionis, Lugdunensis atque Oxoniensis, diversitate, quæ nonnisi in exiguis rebus cernitur. Et illam quidem constanter Erpenianam dicit Anchersen, haud memor, Erpenium anno 1625 haud superfuisse.

Extat de libro hoc brevis relatio in Actor. Eruditor. Supplement. Tom. IV. (Lipsiæ 1711.) pag. 156. ubi hæc legas: "Durum fatum, quod nobis haud tacendum, experta est hæc editio, quandoquidem exemplaria, quæ Cl. Editor

omnia, exceptis tantum quinque aut sex adhuc exstantibus, navi Hafniam destinaverat, in mari periire." Quod penes nos est exemplum, antehac Nicolai Guil. Schrøderi, hæc habet in fronte adscripta: „Donum Cl. Auctoris, Trajecti ad Rhenum A.° 1707. Erich Frondin."

Poëma Tograi, ex versione latina Jacobi Golii, cum scholiis et notis. curante Henrico van der Sloot. Franequeræ, 1769. 4. pagg. 174.

Versioni adpositus sermo arabicus non nisi passim, ubi ex re visum esset, vocalium signis instructus est. Inferiorem paginæ locum Scholia tenent arabica, versione addita nulla. Notæ pag. 94—174. copiosam et variam, etiam in poetis arabicis, lectionem referunt. Præfatio de auctore carminis tradit, enumeratque codices mstos Leidenses in adornando opere adhibitos, sed ipsa metæ jam proxima subito subsistit. Subjecit alius nonnemo hæc: „*Hic deficit auctoris manus*, prius enim, quam ultimam præfationi imponeret, „in ipso ætatis flore, magnaue, quam de se excitaverat, „reipublicæ literariæ spe, rebus humanis ereptus est."

Anglica carminis Tograi versio extat, inscripta: The Traveller, an arabic poem, intitl'd Tograi, written by Abu-Ismael; translated into latin and publish'd with notes in 1661. by Edward Pocock, D. D. Professor of Hebrew and Arabic — now render'd into English in the same Iambic measure as the original, with some additional notes to illustrate the poem, by Leonard Chappelow B. D. Arabic professor — in the university of Cambridge. Cambridge 1758. 4. pagg. 38.

Reiskius edidit Thograi's sogenanntes Lammisches Gedichte aus dem Arabischen übersetzt nebst einem kurzen Entwurf der arabischen Dichterey. (Dresden) Friedrichstadt. 1756. 4. pagg. 35. De Pocockii versione sic ille iudicat, pag. 25. Est illa numeris omnibus absoluta. Quam autem velim notas ejus minus exiles esse, et philologicas magis quam grammaticas, h. e. tales quæ sensum poetæ, historiam, et quæ adhibet proverbia illustrarent. Neque enim, quales sunt, mihi satisfacere possunt. Verum non ipse Pocockius edidit opusculum, editum est post mortem illius a Sam. Clerico, forte ab auctore haud destinatum luci publicæ. — In hoc humani quid passus est Reiske, etenim Pocockius obiit demum anno 1691.

Nova carminis versio germanica, eaque metrica, prodita est in Neuen Teutschen Merkur, Erst. Stück. 1800. p. 8—18.

De auctore carminis sufficere possint hæc: Tograi carmen condidisse fertur Bagdâdi anno Heg. 505. Appellationem Tograi traxit a munere vel peritia scribendi Togra, h. e. implexam istam et crassioris ductus scripturam, quæ diplomati regio præmitti solet, nomen et titulum regis complectens. Functus est Veziri munere apud regem Masûd, donec bello inter Masud et fratrem Mahmud orto, prælioque commisso, captus est, et a regis Mahmud Veziro morte mulctatus, circa ann. Heg. 515. qui cœpit 21 Mart. Anni Chr. 1121. Patriam hahuit Ispahan, Persiæ metropolin, quapropter carmen ejus dictum Lamiato'l Adschem, h. e. ab homine extero, Persa profectum; ut distinguatur ab alio, non minus celebri apud Arabes poemate, a poeta Schaaphari composito, dictoque Lamiato'l Arab, seu Arabum. Vid. D'Herbelot, Biblioth. Orient. pag. 1027. Abulfed. Annal. Tom. III. pag. 417.

التصايد

القصيد علي بن ابي طالب
 Ali ben Abi Taleb carmina, arabice et latine. edidit et notis illustravit Gerardus Kuypers, Franc. fil. Lugduni Batavorum. 1745. 8. pagg. 195.

“Damnosam — verba sunt editoris in præfatione — literaturæ sacræ librorum arabicorum penuriam dolenti, et circumspicienti simul, num quid forte, ad augendas promovendasque has literas conferre possem, obtulerunt sese celeberrimi quondam per Orientem Imperatoris Ali carmina quædam, superiore seculo Institutionibus suis Arabicis a Philippo Guadagnoli subnexa. Videbantur hæc, tum brevitate, tum facilitate laudabiles Philarabum conatus adjutura, adiutumque ad nobilioris quidem et celsioris, sed longe etiam difficilioris spiritus poemata præbitura. Quare in animum induxi, tenues et angustas nostras copiolas recentato opusculo augere, novumque et ornatiorem, si pote, carminibus his habitum induere. — Multas e textu Arabico sustulimendas. pluribus forte eum liberassem, si MSti ope adjutus fuisset: at quærentem me destituit instructissima licet Bibliotheca Lugduno - Batava. Versionem maximam partem concinnavi novam. plerumque enim Guadagnoli, ut prave descripserat, sic et dextre minus reddiderat. Notulas adjeci tiro-num captui adcommodatas, quæque Grammaticarum lexicorumque defectum incipientibus utcunque pensare possent” —

Carmina sunt sex, quartum etiam a Golio editum erat unacum Erpenii Grammatica, Lugd. B. 1656. 4. pag. 169. Accedit pag. 184—195 Auctarium carminum quatuor minorum, quæ et ipsa a Golio antehac edita erant, loco eodem. Post pag. 195 sequitur Glossarium arabico latinum. — Proderant Guadagnoli breves arabicæ linguæ institutiones Romæ 1642. fol. Carmina secundo, tertio et quarto loco posita exhibent etiam Flores grammaticales arabici idiomatis —

B

studio et labore Fr. Agapiti à Valle Flemmarum. Patavii 1687. 4. pag. 313. 318. 319.

Minus honorificam de libro sententiam tulit modo ex Batavis redux I. I. Reiske, Nov. Act. Eruditorum anno 1747. pag. 535—540. desiderans maxime editoris judicium in materia et sumenda et tractanda. Et mirum omnino non potest non videri, hominem Leidæ agentem non maluisse ex multiplici, quæ ibi servatur, copia novum quid apponere, quam crambem recoquere satis insipidam. Alienissima esse ista carmina ab Alii, summi viri, ingenio, non Reiskius solus statuit, sed affirmavit quoque H. A. Schultensius, cujus Biblioth. Criticæ Vol. I. part. II. pag. 80. verba sunt hæc: "Quæ vero sub hujus Imperatoris (Ali) nomine circumferuntur carmina, nugacissimi impostoris opus esse, nec potuisse a tali viro proficisci, dudum est, quod viri docti monuerunt."

Celebrantur VII carmina arabica, quæ dicuntur et Moallakâth, h. e. suspensa, et Modahhabâth, h. e. inaurata, quod, sic quidem fertur, ob suam præ aliis præstantiam aureis litteris picta in bysso fuerint, et ad portam ædis Meccanæ suspensa. Auctores ordine, qui codicum, junctim ea exhibentium, plurimorum esse solet, traduntur hi: Amralkeis; Tarapha; Zoheir; Lebid; Anthara; Amru; Hareth. Quæ typis sunt exscripta, huc redeunt.

Tharaphæ Moallakah cum Scholiis Nahâs. e MSS. Leidensibus arabice edidit, vertit, illustravit Joann. Jacob. Reiske. Lugduni Bat. 1742. 4.

Prologus, pagg. LIV. potest VI. capitibus distingui.
1. de textus editione agit auctor, de scholiis et variis vario-

rum commentariis in Moallakat. 2. de versione sua et 3. in notis quid potissimum sectatus fuerit, exponit, 4. de nominibus et ætate Moallakat disserit, quas omnes intra 50 annos ortas et Muhammedis ætate inferiores esse statuit pag. XVII. 5. sex poetarum vitas strictim percenset totidemque carminum argumenta, 6. de Taraphæ fati agit fusius. Textus, vocalium signis nudus, unacum versione absolvitur pag. 37. Inferiorem paginam Scholia tenent, addita ab initio titronum causa versione latina, sed deinceps missa, quod qui linguæ causa velit Moallakat legere, Arabismi rudimenta debeat dudum excessisse. Notæ decurrunt a pag. 38—130. Effusam hic videas lectionis arabicæ ubertatem. At auctor ipse sic de se refert: Loca quæ ad illustrationem adduxi non sunt ubique selectissima, nec ea, quæ debebant unice afferri, præcipua, capitalia, sed quæ se primo loco scribenti offerebant. Ita enim actum cum hac opella, ut de notis concinnandis non multum cogitarem. — Tracta per tres ferme annos fuit inter typothetarum manus. Hoc modo dubius, quid de editione fieret, non raro oscitabam. Concinnavi igitur notulas meas, prout typothetæ erat satisfaciendum. —

Caab ben Zoheir carmen panegyricum in laudem Muhammedis. item Amralkeisi Moallakah cum scholiis, et versione Levini Warneri. Accedunt sententiæ arabicæ Imperatoris Ali, et nonnulla ex Hamasa, et Diwan Hudeilitarum. Omnia e MSS. Biblioth. Bat. edidit, vertit, notisque illustravit Gerardus Joannes Lette. præmissa est laudatio celeberrimi viri Alberti Schultens. Lugduni Bat. 1748. (1747.) 4.

Caabi carmen, versuum 58. comitem habet versionem editoris pag. 2—45. Alteri poëmati, versuum 82. visum est adjungere Levini Warneri versionem, in Legato Warneriano

superstitem, sed eam, ut luce publica minus indigna esset, passim emendatam. Textus arabicus vocalium signis instructus, Scholia autem subjecta vocalibus et versione destituta: quæ ad prius carmen spectant, incerti auctoris sunt, ad alterum quæ pertinent, sunt ab Ibn Nahas grammatico profecta. Notæ ad Caabum, pag. 93—196. copiosiores; strictiores, quæ sequuntur pag. 167—214 ad Amralkeis. Sententiæ Ali imperatoris, elementari ordine positæ, non illæ, quas vel Golius edidit, vel anglico sermone reddidit Ockley, absolvuntur tribus paginis, 90—92. Trium quoque paginarum sunt 215—217. quæ ex Hamâsa et ex Diwan Hudeilitarum sunt decerpta.

Immoderatus hunc librum insectatus est Reiske, quod suspicaretur, Lettium ipsius officia et merita minus honorifice, quar par erat, prædicasse. Etenim Reiske cum anno 1737 incidisset Lipsiæ in bibliotheca Senatoria in volumen arabicum, quod sibi præter alia offerret Caabi carmen, primo loco positum, in suos usus exscripsit hoc carmen, ejusque commentarium incerti auctoris arabicum. Apographum hoc suum posthac Leidæ communicavit cum Lettio, suadens etiam, ut carmen hoc edendum sibi sumeret, et Leida discedens reliquit apud illum quoque a se descripta Moallakath aliaque, quæ illi editionem adornanti usui esse possent. Igitur de libro prolixè referens Reiske, Nov. Actor. Eruditor. 1747. pag. 679—701. non modo expostulavit cum editore, quod videri velit sua omnia ex codicibus Bibliothecæ Leidensis hausisse, cum tamen Reiskianis opibus vere usus sit, sed et plurima in libro vituperavit, maxime hoc, quod Scholia ad Caabum imprudenter ac inepte tractata sint. Respondit audacter ad causam suam agendam Lette in præfatione ad observationes in Deboræ et Mosis cantica. Lugd. 1748. 8. Posthac Reiskius, ut erat ab omni simulatione alienissimus, ingenue confessus est in sua Biographia, pag. 50. sua magis, quam il-

lius, culpa in multis peccatum esse; sese minus tum in tractandis mstis arabicis exercitatum multa perperam exscripsisse, illum apographon mendosum legere non potuisse, et menda mendis cumulasse; quare factum sit, ut editio, maxime in scholiis, vitiis scateat, nec sit usui. — Verum qui uti libro velit, Reiskiana illa relatione non debet carere, quæ novam quoque carminis interpretationem exhibet. Ipsum carmen arabicum additis quibusdam notis ex editione Lettii extat quoque in Wahlîi Magazin, Erste Lieferung. pag. 77—89. Succedit nova carminis versio germanica in Dritte Lieferung. pag. 46—52.

Caabum recitasse carmen suum Mohammedi prophetæ anno Heg. nono, auctor est Abulfeda, Annal. Tom. I. pag. 170. et lapsus est D'Herbelot, qui Biblioth. Orient. pag. 219 primo Heg. anno obiisse eum asserit, superfuit vero, cum Moawia Chalifatum adiret a. Heg. 41. De Amralkeiso conferendus Reiskius in suo ad Tarapham prologo, pag. XXIV. negans in omni vetustæ poeseos arabicæ ambitu carmen sibi obvium factum fuisse, quod illibato selectæ dictionis cultu, verborum suavi ac limpido, fontis instar, decursu, affectuum mollitie, comparationum argutiis, venustate et vivo robore, superet Amralkeisianum. Summopere etiam commendavit illud Guil. Jones, Poeseos Asiaticæ Commentar. pag. 85 sq.

The Moallak'it, or seven Arabian poëms, which were suspended on the temple at Mecca; with a translation and arguments. by William Jones Esq. London. 1783. 4. pagg. 160.

Sermo arabicus, quod mireris, non est arabicis typis expressus, quorum penuria nequaquam laborat Anglia, sed tantum latinis, ne tabula quidem addita, unde intelligas, qua ratione latinis litteris respondeant arabicæ. Igitur non-

nisi illis inservire potest istiusmodi textus, qui Anglorum merem latina efferendi familiarem sibi habent, reliquis perexiguo usui est vel plane nulli. At in nova etiam, eâque splendida, Operum Guil. Jonesii Omnium editione, quæ VI. voll. in 4. prodiit Londini 1799. eadem ratio, quæ tenuis et jejuna dici possit, iterum servata est in repetendis Moal-lakath, Vol. IV.

Zohairi carmen templi Meccani foribus appensum nunc primum ex codice Leidensi arabice editum latine conversum et notis illustratum publico eruditorum examini subjicit Ern. Frid. Car. Rosenmüller. Lipsiæ 1792. 4. pagg. 70.

Non ex ipso codice Leidensi ducta est hæc editio, sed ex apographo, quod Leidæ in suos usus confecit Rinckius, nunc professor Regiomontanus. Post præfationem pag. 1—5. repetita sunt p. 6—11 argumenti loco, quæ Reiskius in Prologo ad Tarapham pag. XXVI—XXVIII tradidit de Zoheiro, poeta non minus quam Caab, filius, inter suos celebrato. Textus carminis verss. 59. (pag. 12—19) vocalium signis instructus. Versio latina pag. 20—26 singularum vocum non nimis tenax quidem, sed talis tamen quæ indolem et colorem orientis haud debeat. Notæ pag. 27—43 non ad vocum analysin descendunt, sed in poëticis formulis imaginibusque declarandis versantur, et justum modum tenent. Sequuntur pag. 44—62. arabica Scholia Nahâsi, grammatici, et Excerpta quædam ex commentario Tebrizii. Postremo loco positæ sunt lectiones variæ, cum a Rinckio traditæ, tum ab editore exsculptæ ex libro Ionesii.

Lebidi carmen arabice edere cœpit Wahlius, Dritte Lieferung, Halle 1790. pag. 53—57. sed ultra versum 35 non progressus.

Notice historique des anciens poëmes arabes connus sous le nom de Moallakat, par A. I. Silvestre de Sacy, extat in Magazin Encyclopédique. pag. 494—523. Tome VI (1798.) Idem de tribus mstis voluminibus, quibus exhibentur VII Moallakat, refert in Notices et Extraits des Manuscrits de la bibliotheque nationale, Tom. IV. (1798.) Num. XVI.

Carmen mysticum Borda dictum Abi Abdallæ M. B. S. (Muhammel Ben Said) Busiridæ Aegyptii e codice manuscripto B. L. B. (Bibliothecæ Lugduno Batavæ) latine conversum. accedunt origines arabico-hebraicæ. paravit et editit Joh. Uri A. L. M. Phil. et Theol. Doct. Lugduni Bat. 1761. 4.

Paucis in hoc opere defunctus est editor, ne quidem præfandi quidpiam negotium persecutus ipse: tantummodo auctoris sui exordium tradidit arabice et latine, quod occasionem carminis nati exponit. Textus versuum CLXX vocalium signis destitutus, cum adjuncta versione latina, satis adstricta, absolvitur pag. 55. Sequuntur Origines arabico-hebraicæ pag. 57—76. præmissa hac professione: "Penso quod mihi datum erat ex Bibliotheca Lugduno-Batava, absoluto, progredior ad *Origines Arabico-Hebraicas*. Verum, insperato et inopinato causarum quarundam concursu circumfusis, prout debita *illi* adnectere non poteram *Scholia*, ea licet, ex amplissimo Merzoukii Commentario, strenue congesserim, latineque reddiderim, unde *praefatiuncula* est desumpta: ita quoque Origines, haud plures, quam septem aut octo, producere potero." — Itaque ne ætatem quidem carminis præditam sibi reperiat lector, non magis de ea certius futurus, si consulatur D'Herbelot, Biblioth. Orient. vel voce Borda, vel voce Baussiri. Est autem illud seculi decimi tertii.

Etenim poeta ipse, dictus quoque Scharfoddin, tradit in suo illo exordio, Al Sahebun Bohaddinum, Vesirum Al Maleci Al Dhaheri, carmen suum modo ortum transcribi curasse, et permagna veneratione prosecutum esse, non sine præsentissimo suo in rebus negotiisque suis omnibus commodo. Regnavit autem Al Malec Al Dhaher ab ann. Heg. 658 usque ad ann. Heg. 676 (h. e. ab ann. Chr. 1259 ad ann. 1277.) Vid. Abulfedæ Annal. Tom. V. p. 42. 43.

Permagnæ auctoritatis inter Mohammedanos est hoc carmen panegyricum in Prophetam. D'Herbelot, voce Borda, Cet ouvrage, *inquit*, est si fort estimé parmi les Mahométans, que plusieurs l'apprennent par cœur, et en citent les vers comme autant de sentences: plusieurs aussi l'ont paraphrasé et commenté, et on en trouve grand nombre de versions Persiennes et Turquesques, tant en prose, qu'en vers. Partem carminis, et nonnihil de scholiis retulit etiam Reiskius, pag. 5 Annotationum Histor. ad Abulfed. Annal. Tom. I. *Borda* orientalibus dicitur pannus striatus, et ex tali genere panni confecta vestis domestica quotidiani usus. Reiskii hæc verba sunt, loc. cit. pag. 35.

Abu Becri Mohammedis Ibn Hoseini Ibn Doreidi Azdiensis Poemation ad fidem codicis MS. Everardi Scheidii, S. S. Theod. Doct. et LL. OO. prof. ord. pro specimine expressum. accessit varietas lectionum ex ejusdem binis mss. in VI. priores Haririi consessus. Hardervici. 1768. 4.

Textus carminis arabicus, vocalium notis totus excultus, absolvitur pagg. 16. Præmissa est præfatio, perquam memorabilis, quæ de consilio editionis exponit. Scheidius — ita ipse refert — accepto munere professoris publici, ut satisfaceret desiderio suo, juvandi litterarum orientalium studium,

dium, primo typorum orientalium amplam supellectilem suo ære redemit ab Elia Luzac, Leidensi, deinde etiam ex oriente nactus est complures præstantissimos codices arabicos, suis sumtibus comparatos. In his cum esset Ibn Doreidi poema, cum commentario, cujus auctor est Chaluwia; hoc ipsum mox curavit suis typis excudendum, ut specimen extaret ex sua typographia profectum. In adversa tituli pagina hæc posita: "Exemplum hoc poematii Doreidiensis, ad fidem ms. codicis mei, (exemptis tantummodo nonnullis scripturæ erroribus,) quam diligentissime expressum, et, quæ in eodem, typis jam descripto, deprehensæ fuerunt operarum aberrationes, eas a me ipso, ope calami, emendatas fuisse, subscripta manu testor E. Scheidius."

Nuntiavit autem Specimen hoc ventura alia, eaque ampliora opera. Recepit in se Scheidius, Lexicon arabicum parare, quod esset ex Golii et Giggeii lexicis conflatum, ac utroque non auctius tantum sed et emendatius ordinatiusque. Interea temporis putabat unum alterumque auctorem arabicum a se edi posse, eratque jam constitutum, ut intra unius mensis spatium Haririi omnium consessuum sermonem arabicum, punctis vocalibus instructum, typis suis ex duobus exemplis suis describere aggredederetur, versionem latinam, cum indice omnium vocum, et lectionis varietate undique conquistata separato volumine additurus. — At quam ultro excitavit optimus Scheidius exspectationem eventus haud omnem comprobavit. Erat sane in eo vis animi atque impetus singularis ad juvandas litteras, maxime arabicas: sed promptior ille erat in suscipiendo opere quam in persequendo constantior; unde factum est, ut plura quidem inchoaret, perficeret autem perpauca.

Poëmation Ibn Doreidi cum scholiis arab. excerptis Chalwizæ et Lachumæi e' codicibus manuscriptis, latine conversum, et observationibus miscellaneis illustratum. accedunt observata de vocibus hebræo-arabice ac regulis syntaxeos arabicæ, nec non rerum explicatarum argumento, in suis indicibus posita. curavit et edidit Aggæus Haitsma. SS. Th. D. et Ecclesiastes, Middelumensis. Franekeræ, 1773. 4.

Textus carminis idem, quem describendum curavit Scheidius. Præsto quidem erat mstus codex, sed, quod nonnisi sparsim esset vocalibus instructus, satius visum est, editum textum referre, quam alium, qui ab eo subinde recederet, expromere ex codice. Mangeri erat hic codex, ipsiusque etiam manu exaratus: sed unde derivatus, ubinam, quo tempore, quove consilio factus, quænam complexus sit ille, non satis distincte exponit præfatio, nequaquam illa breviscula, at sermone aspero impeditoque conscripta. Pag. 1 usque ad pag. 153 procedit textus, cum versione latina, et subjectis Scholiis. Et de Scholiis quidem hæc habet præfatio, pag. XI. "Sunt illa (Scholia) duo, quorum unius Author est „*Chalwizah*, alterius *Lachumæus*. Utriusque *Scholiastæ* tantum „*Excerpta* præbuit *Mstum* (Mangeri) *Scholia*, ita comparata, „ut ex *Chalwizah* pauciora, sed ubi adsunt, latiora, et in paucis ut videtur completa, sint descripta; quando *Lachumæi* „*Scholia* sint breviores notæ, et observationes ad *Chalwizæ* „*Textum*; quemadmodum passim tales sunt ad *poëmation* ipsum, ubi *Chalwiziana* desiderantur *Scholia*; quare posteriora „uncinis inclusimus." Pag. 134—160 adsunt triplici serie positæ lectiones codicum Scheidiani, Schultensiani, Mangeriani; adduntur nonnullæ præfat. pag. XXIX. sq. sunt autem discrepantiæ numero magis spectabiles, quam pondere. Dimidiam voluminis partem explent pag. 163—333 Observationes editoris miscellanæ, quibus haud multum inest vel in-

genii vel doctrinæ exquisitoris. Non desunt indices et vocum, et rerum, et emendandorum.

Abu Becrî Mohammedis Ebn Hoseini Ebn Doreidi Azdiensis Katsijda 'l mektsoura sive idyllium arabicum latine redditum et brevissimis Scholiis illustratum. in usum prælectionum academicarum edidit Everardus Scheidius. Harderovici Gelrorum. 1786. 4.

Non est vere nova editio, sed est prior illa, anni 1768. accessionibus exornata et quasi instaurata. Eténim Scheidius cum videret, post instructiorem, quam Aggæus Haitsma parasset, editionem neglecta fere jacuisse sui speciminis arabici exempla, nec fuisse qui ea requirerent; ut, quæ superessent, citius in lucem ac usum hominum venirent, latinam versionem carminis cum scholiis nonnullis curavit typis novis et luculentis describendam, quæ non separatim emitteretur, sed conjuncta cum arabico specimine. Ab hujusmodi igitur exemplis abest nunc præfatio illa memorabilis, quæ locum suum commode non poterat diutius tueri, et quæ in textu sunt emendanda, peculiari pagina exhibentur. Quæ accesserunt, paginas efficiunt 72. Versio latina, interspersis scholiis latinis perquam appositis, haud parum mollior est elegantiorque ea, quam Haitsma exsculpsit.

Post præfationem cernitur locus satis amplus, at latine tantum, de vita Ibn Doreidi ex Ibn Chalekâni Historia inedita virorum illustrium. Teste Ibn Chalekan natus est Ibn Doreid Basræ ann. Heg. 223 (Chr. 838) obiitque Bagdadî ann. Heg. 321 (qui cœpit 31 Dec. ann. Chr. 932.) summam inter suos famam consecutus cum aliis scriptis permultis, tum maxime carmine, dicto Macksura, versuum plusquam ducentorum, quod ob copiam et puritatem sermonis arabici

non modo admiratores nactum est permultos, sed commentatores quoque haud paucos. Inter hos eminent Abu Abdalla Hosein Ibn Chaluwia, mortuus ann. Heg. 370. et Abu Abdalla Mohammel Ibn Ibrahim, Lachamæus, mortuus ann. Heg. 570. Conf. etiam de Ibn Doreid, strenuo vini potatore, at litterarum arabicarum principe, Abulfed. Annal. ad ann. Heg. 321. Tom. II. pag. 377.

Monumenta vetustiora Arabiæ sive specimina quædam illustria antiquæ memoriæ et linguæ. Ex manuscriptis codicibus Nuweirii, Mesoudii, Abulfedæ, Hamasa etc. etc. excerptis et edidit Albertus Schultens. Lugduni Bat. 1740. 4. pagg. 71.

Carmina sunt, vel carminum fragmenta, a Schultensio ex variis auctoribus collecta, latine reddita et notis illustrata. "Ex iis, inquit in præfatione, *Arabicam Dialectum* ab ultima inde memoria et antiquitate intime cum *Hebræa* connexam fuisse, atque ejusdem *Stirpis* alterum constituere *Ramum* multo florentissimum, luce meridiana clarius patescet." Cujus duo prima sunt, Amru Ibn El Hæreth, Salomonis æqualis fuisse statuitur. Posthæc comparet versus multo etiam antiquior, decimi Joctanidarum regis, Noamâni, cujus ætas Mose non inferior, vel et superior aliquanto perhibetur. Carminis illius primo loco positi particulæ cum sint memoratæ etiam ab Abulfeda, Annal. Tom. I. pag. 22. sq. Reiskius, Annotatt. Histor. pag. 9. not. 15 sententiam tulit his verbis: "Hoc carmen de excidio gentis Gorhamicæ Salomonis ætatem attingere putat cl. Schultensius in Monum. vetust. Arab. pag. 1. Sed, me judice, ipso Muhammede recentius est: et in genere de omnibus illis carminibus, quorum in ista collectione Schultensii tantopere celebratur auctoritas,

ut septingentis, et ultra, dicantur annis ætatem Muhammedis antevertere, nullum est, quod non confictum et suppositum sit. Nullum certe antiquitatis, nullum Homeriticæ dialecti vestigium in illis reperitur. Scripta sunt stilo pedestri, et ne poetico quidem. Atqui, si Homeritica erant, debebant glossis scatere, et verbis genti propriis, quæ Arabum pæne nullus alius intelligeret. Ubinam vero sunt illæ glossæ, illi Homeriticæ linguæ characteres?" — Verum est, in istis versibus haud quidpiam cerni, quod peculiare videri possit, et a trito sermone alienum. Quid tamen, si quis dixerit, formas vocum singulas vel obsoletas vel peregrinas sensim permutatas fuisse usitatioribus? quod quidem facile accidere potuisse intelligat, qui cogitet, memoriter atque ore tantum traditos fuisse illos versus, non litteris consignatos. Quod autem arte carent et colore poetico, id tantum abest ut contra eorum antiquitatem quidquam valeat, ut potius eandem confirmare videri possit.

Schultensii hic liber adhæret Consessibus Haririi IV. V. et VI ab eodem Schultensio editis. Venit etiam cum Historia imperii vetustissimi Joctanidarum in Arabia felice — Hariderovici 1786. 4. (Integram inscriptionem vid. in Michaelis Neuen oriental. und exeget. Biblioth. P. IV. pag. 1.) Magnam Monumentorum partem repetiit Eichhorn in commentatione sua Ueber die verschiedenen Mundarten der Arabischen Sprache, quæ præmissa est libro, Richardson's Abhandlung über Sprachen, Litteratur und Gebräuche morgenländischer Völker. Leipzig 1779. 8.

Proben der arabischen Dichtkunst in verliebten und traurigen Gedichten, aus dem Motanabbi; arabisch und deutsch, nebst Anmerkungen. Leipzig, 1765. 4. pagg. 94.

Motanabbi carmina universa ex codice Warneriano Bibliothecæ Leidensis, unacum excerptis Scholiis Abu'l Hosein Ali ben Ahmed Wahediensis, in suos usus descripta habebat Reiskius, editurus arabice et germanice cum annotationibus, si per temporis rationem fieri posset. vid. ejusd. Lebensbeschreibung, pag. 163. Cum redemptorem nancisci non posset; visum est, specimen tamen in lucem proferre suis sumptibus. Sunt carmina XVII. quorum nonnisi eam partem, quæ amatorii generis est, decerpit Reiskius; sequuntur carmina II lugubria, et hæc quidem integra. Sermo arabicus cum vocalibus careat, cum adnotationes etiam sensum magis quam voces spectent; editio hæc lectores requirit, qui sint in cognoscendis arabicis exercitiores.

Nomen poetæ, inter suos celeberrimi, erat Ahmed Ibn Hosain, Kendita; natus est Kufæ, in vico Kenda dicto, ann. Heg. 303. (Chr. 915 s. 916.) Quo vulgo venire solet, cognomen ^{المتنبي} traxit ex eo, quod aliquando in deserto Samavah prophetam sese jactaret, non alio eventu nisi hoc, ut disjecta, quæ eum sectaretur, plebe in carcerem ipse mitteretur, unde longo demum tempore postea dimissus est, ubi ad saniolem mentem eum rediisse constitisset. Obiit ann. Heg. 354. (Chr. 965.) Vid. de eo Reiske, in Lebensbeschreibung, loc. cit. D'Herbelot, voce Motanabbi, pag. 638. et maxime Abulfeda, Annal. Tom. II. pag. 482. sq. In Miscellis orientalibus, homine The Oriental Collections — edi coeptis anno 1797. Londini, 4. in ipso limine, p. 1—14 extat relatio de vita Motanabbii, auctore Jo. Haddon Hindley, cum duorum ejus carminum specimine, arab. et anglice.

Carmen arabicum sive verba doctoris Audeddini Al Nasaphi de religionis Sonniticæ principiis numero vincta. nec non Persicum. nimirum doctoris Saadi Shirazitæ operis po-

marium dicti initium, ubi de Deo T. O. M. Edidit ac latine vertit J. Uri. Oxonii, 1770. pag. 25.

Paucis absoluta hæc est editio; præter versionem latinam neque commentandi neque præfandi caussa verbulum accessit ad contextum. D'Herbelot tradit, voce Nassafi, pag. 662. auctorem, Abu Hafis Omar, natum esse in urbe Nassaf, ann. Heg. 461. Chr. 1067. mortuum ann. Heg. 537. Chr. 1142 Samarcandæ. "Le même Nassafi, inquit, est auteur d'un poëme, qui contient deux mille six cent soixante distiques, intitulé, Khelafiah almandhoumah, sur tous les articles de la Sunnah, qui est la pratique, et l'observance particulière de tout ce qui regarde le Musulmanisme." Editio hæc disticha exhibet haud plura quam XXVI. Arabicus sermo caret quidem vocalibus, sed ad intelligendum eum non parum juvat latina versio, satis illa ad verba et orationis formam adstricta.

Specimens of arabian poetry, from the earliest time to the extinction of the Khaliphath, with some account of the authors, by J. D. Carlyle — professor of Arabic in the University of Cambridge. Cambridge, 1796. 4.

Sermo arabicus, typorum forma admodum quidem speciosus, at signorum ad cognoscendum adjumento haud instructus, absolvitur pagg. 71. Specimina sunt LX. Eaque in præfatione sua universe significat editor sumta esse nullo discrimine habito ex editis libris ineditisque. At sane perpauca sunt, quæ primus ipse in lucem evulgavit. Agmen ducit, cujus Lebîd auctor est, carminis initium, subsistens vers. 16. Quæ sequuntur II. III. IV. VI. VII. VIII. edita jam pridem erant ab Alb. Schultensio in Excerptis ex Hamâsa. Alia plurima sunt repetita cum ex Erpenii Elmacino, tum

maxime ex Abulfeda Reiskii. Num. LIII. (pag. 56.) spectandum exponitur, quo omnium minime nobis opus erat, Tograi carmen integrum, ex editione Pocockii, octava nunc vice illud typis descriptum.

Majorem libri partem, pag. 1—180 eadem carmina conficiunt anglico sermone, eoque rhythmico, expressa, habentque singula præfationis quidpiam præmissum. At arabica lecturis nequidquam prodesse potest istiusmodi versio. Tantum enim abest, ut auctoris cujuscunque verba formulasque reddere curet interpres, ut suum ipsius sensum secutus, suis magis formulis sententiisque libere utatur. Veluti num. II. ubi poeta Maânnum, munificum virum, luget hoc modo:

Adite Maânnum, et dicite ejus sepulchro: rigent te pluvix matutinæ, alix post alias!

O enim sepulchrum Maâni, prima tu es fossa terræ, designata munificentix cubiculum.

h. e. munificus erat Maân, ut ante illum nemo.

Anglico sermone produntur hæc:

Friends of my heart, who share my sighs!

Go, seek the turf where Mano lies,

And woo the dewy clouds of spring,

To sweep it with prolific wing.

Within that cell, beneath that heap,

Friendship and truth and honour sleep —

In mentem venit, Gallica etiam apponere, quibus eundem illum locum arabicum reddere posse sibi visus est nonnemo in Nouveaux Contes Arabes, ou supplément aux mille et une nuits, — par M. l'Abbé ***. à Paris, 1738. 12. pag. 302. Sunt hæc: Venez tous, venez répandre des pleurs sur son urne. Puisse la rosée du matin s'épancher toujours sur son tombeau! Puisse-t-elle y faire germer les fleurs, y faire naître des guirlandes pour couronner le plus généreux des hommes! — Igitur ad arabicas litteras haud magnam accessionem

sionem attulisse videri possit Carlyle, quem, quod ingenio non minus valeat quam doctrina, spes est posthac præclare de illis meriturum, ubi redierit Constantinopoli, quo illum in comitatu legati regii profectum esse, relatum legimus.

Anthologia sententiarum arabicarum. cum scholiis Zamachsjarii. edidit, vertit, et illustravit Henricus Albertus Schultens. Lugduni Bat. 1772. 4. pagg. 171.

Extat Leidæ in bibliotheca publica liber, inscriptus الكلمة النوع, h. e. Dicta clara, qui nomen præ se fert Zamachscharii, magnam inter suos litterarum famam adsecuti. Nomen viri erat Abu'l Kasem Mahmud fil. Omar; cognomen traxit a pago, dicto Zamachschâr, in Chowarezmia, ubi natus est ann. Heg. 467. Obiit ann. Heg. 538. Chr. 1143. Videatur de illo Abulfeda, Annal. Tom. III. pag. 489. et D'Herbelot, pag. 922. ubi multa varii generis scripta commemorantur, ab ipsius ingenio profecta, libri tamen dicti Al Nawâbjg mentio facta nulla. Veniunt autem hoc nomine sententiæ rhythmicæ, varii argumenti, nec omnes ejusdem acuminis vel ponderis, tales fere, quales sunt Salomonis sententiæ hebraicæ. Illas, numero 285 præter Prologum, vel ex suo ipsius ingenio duxit, vel, quod credibilius est, ex lectione, memoria, usuque hominum conguessit Zamachschari, et commentario grammatico, seu scholiis perpetuis illustravit. Alb. Schultensius, cum Erpenii Rudimenta linguæ arabicæ iterum ederet (1733. 1770. 4.) dignum habuit illud opusculum, quod pluribus innotesceret. Edidit unacum prologus sententias hinc inde decerptas XX. hac ratione, ut non modo textum instrueret vocalibus, et latine redderet, sed et singulas voces tractaret copiosius. In præfatione sic ille statuit: "Dignum est totum illud opusculum, commentario Za-

D

machsjarii, Philologorum *Arabum* facile principis illustratum, quod diem lucemque adspiciat." Monitum exsecutus est Henricus Albertus Schultens, Johannis Jacobi filius, Alberti nepos. Edidit sententias ducentas, posthabitis singulis, quæ minus placerent. Arabico sermoni, vocalibus nudo, latinam interpretationem addidit; scholia Zamachscharii non omnia, sed selectiora, subjecit, arabice tantum; notas addidit (inde a pag. 112.) ad illustrandum sensum exquisitiores magis quam copiosiores. Judiciose in tractando opere versatus est Schultensius, etiamsi juvenis, haud major annis XXII. De vita ejus atque ingenio qui cognoscere cup at, vid. Memorabilien, Part. VIII. 1796. Legendo huic libro si quis minus exercitatus operam dare velit, possit initium sumere a Florilegio, Rudimentis Erpenii adjuncto, atque hinc demum pedem proferre ad Anthologiam.

كتاب الامثال seu proverbiorum Arabicorum centuriæ duæ, ab anonymo quodam Arabe collectæ et explicatæ: cum interpretatione latina et scholiis Josephi Scaligeri I. Cæs. F. et Thomæ Erpenii. Leidæ, in officina Raphelengiana. 1614. 4. pagg. 126.

Arabica, ex Abu Vbeid (ابو عبيد) aliorumque scriptis collecta, Romæ nactus D. Florentius (de Florence), in patriam reversus communicavit cum Isaaco Casaubono, additâ, quam Romæ a Maronita quodam confici curaverat, latina versione, sed barbarâ illa atque in multis locis inepta. Casaubonus majorem libelli partem misit ad Scaligerum, rogans, velit difficiliores quasdam sententias latine explicare. Hic ubi omnium, quæ accepisset, versionem latinam, notis etiam illustratam, mox remisisset; Casaubonus posthac aliud exemplum, primo illo et plenius et emendatius, transmisit

Scaligero, ut quam inchoasset operam perficeret: quod quidem promisit Ipse, at non præstitit, vita defunctus mense Januar. ann. 1609. Igitur Erpenium, litterarum Arabicarum perquam studiosum, qui Lutetiam Paris. venisset ann. 1609. incitavit Casaubonus, ad perficiendum opus, ut posset in publicam lucem edi. Receptit in se Erpenius et strenue persecutus est: sed quod typographus deesset, dilatum est negotium, donec, in patriam redux, Raphelengii nunc typis librum ederet, præfixa ad Casaubonum, qui in Anglia nunc degeret, epistola d. Cal. Mart. 1614. cujus exordium hoc: Ecce tandem typis Raphelengianis, non Lebeanis, ut futurum putabas, excusum libellum nostrum Proverbiorum — Quos Lebeanos dicit, nomine, ut videtur, ab exsculptore ducto, typi non possunt esse nisi illi, quos confici curavit Savary de Breves, omnium quotquot adhuc in Europa fuerunt elegantissimi, a quorum venustate longissime aberant Raphelengiani. Vid. de Guignes in Notices et Extraits des Mscr. — Tom. I. pag. XIX. vel Eichhorn in Biblioth. Vol. II. P. 3. pag. 390.

Proverbiorum arabicorum centuriæ duæ, ab anonymo quodam Arabe collectæ et explicatæ: cum interpretatione latina et Scholiis Josephi Scaligeri I. Cæs. F. et Thomæ Erpenii. Editio secunda priore emendatior. Lugduni Bat. ex typographia Erpeniana, linguarum orientalium. 1623. 8. pagg. 134.

Nova hæc editio inscripta est Merico Casaubono, Isaaci filio. Præfationi subjectæ sunt binæ litteræ, ad Erpenium scriptæ ab Isaaco Casaubono brevi ante obitum tempore, quibus maximam, quam ex libro sibi misso cepisset, voluptatem significarat, hæc inter alia scribens: "Toto morbi mei tempore fuit mihi in manibus, dies noctesque, tuus liber."

D 2

Cæterum conferendus est Ed. Pocockius in specimine Historiæ Arabum Oxon. 1850. 4. ubi pag. 349—357 haud pauca ab Erpenio minus recte dicta emendantur et restituuntur.

Centuria Proverbiorum Arabicorum, juxta cum interpretatione latina, in usum tyronum nec non Collegiorum. Editore Andrea Sennerto, P. P. in Acad. Witteberg. typis et impensis Fincelii. 1658. 4. pag. 24. Extrema pagina exhibit Korani Suram I. arab. et latine.

Repetita est Erpenii centuria prima, sed omissis Scholiis, passim interspersis, omnibus, quibus vel dictio declaratur, vel sensus. "Observationes illæ, ait Editor, viva voce possint facile insinuari excipique a discentibus." Arabica descripta sunt iisdem typis exilibus, qui cernuntur in Sennerti Arabismo. Witteberg. 1658. 4. et in Wichmannshausen Gymnasio arabico. ib. 1724. 4.

Locmani Sapientis Fabulæ et selecta quædam Arabum adagia. cum interpretatione latina et notis Thomæ Erpenii. Leidæ, in typographia Erpeniana linguarum orientalium. 1615. 8.

Hæc est prima editio Fabularum, quas ad fastidium usque, in Germania maxime, ab aliis post alios repetitas esse constat. Et quidem dupliciter prodiit prima editio. Altera, mere arabica, absolvitur fere plagulis duabus. Altera, arabico latina pagg. 78. amplam habet præfationem ad linguarum orientalium in orbe christiano studiosos, et singulis fabulis adagiisque additam versionem. Utriusque arabicus sermo caret vocalium figuris, quod illis nondum instructa esset tum officina

Erpeniana, cum primum illa hoc specimen emitteret. *Adagiorum* est centuria una perfecta.

Locmani Sapientis Fabulæ et selecta quædam Arabum Adagia. cum interpretatione latina et notis Thomæ Erpenii. Lugduni Bat. 1636. 4. pag. 60.

Secunda hæc editio ita quidem adornata est, ut speciem habeat libri separati: sed pertinet tamen etiam ad Grammaticam Erpenii denuo editam, hujusque partem efficit. Præfixa huic est typographi præfatio, ex qua hæc transcribere lubet: "Editionis prioris exemplar nacti, in quo Autor ipse, quæcunque longior usus et ratio mutanda suaserant, mutasset, quæ addenda addidisset, quæ tollenda sustulisset, ejus copiam omnibus Arabicæ linguæ studiosis faciendam duximus. Exercitationis autem loco Locmanni fabulas, et adagia quædam Arabum ab eodem auctore cum versione latina atque notis jam pridem edita, additis nunc insuper Vocalibus et notis Orthographicis, in tyronum majorem usum adjecimus." Ab ipso Golio autem curatam hanc editionem fuisse, non est quod dubites.

Iterum edita sunt eadem Adagia centum, posita nunc inscriptione: Sententiæ arabicæ, cum Locmani Fabulis a Golio in volumine, quod inscriptum: Arabicæ linguæ tyrocinium. id est Thomæ Erpenii Grammatica arabica: cum varia Praxios materia. Lugd. B. 1656. 4. Præter ista autem addidit Golius pag. 65—262. complura alia, ante non edita; inter hæc: Adagiorum arab. centurias III. et quasdam metro conceptas seu poetarum gnomas, cum interpretatione et notis: nec non, arabice tantum, Arabum sententias aliquot, partim soluto, partim ligato sermone.

Denuo edidit Adagia Erpeniana, servata inscriptione sententiarum, Alb. Schultensius, unacum Th. Erpenii Grammatica arabica, Lugd. Bat. 1748. 4. et ib. 1767. 4. Quæ in Nouveaux Contes Arabes, Paris, 1788. pag. 314—353 Gallico sermone expressa sunt Adagia CCXIII. hausta sunt ex Goliana editione, atque ex Florilegio Alb. Schultensii.

Selecta quædam ex sententiis proverbisque arabicis, a viro summo Thoma Erpenio olim editis. cum versione latina hic illic castigata, et accessione centum proverbiorum, mere arabicorum. In usum collegii domestici recudi fecit, atque e codd. mss. emendavit Everardus Scheidius. Hardervici Gelr. typis arabicis editoris. 1775. 4.

Præfationis loco præmissa est dissertatiuncula de voce, *سئو* sive *שׂוּ*, ex Meidanio. Sequuntur pag. 1—13 Excerpta ex Sententiis 50. lectione passim emendata ex codice aliquo msto, et pag. 14—41 Selecta ex centuriis (duabus) proverbiorum 75. Addita sunt, antehac non edita, selecta ex *Meidanii* collectione proverbia centum, pag. 41—64. vocabulis omnia instructa.

Al Meidani natus est in urbe Nisabûr, ejusque vico seu hippodromo, dicto Meidan. Hinc cognomen traxit. Nomen viri erat Abu'l Fadl Ahmed Ibn Mohammed —. Obiit anno Heg. 518. Chr. 1124. (Pocockii Specimen Hist. Arab. pag. 369.) Confecit amplum Syntagma Proverbiorum arabicorum 6000. ordine hoc, ut quæ eadem littera inciperent omnia consereret, addito commentario, quo non tantum voces obscuriores ex usu linguæ declararet, sed et formulæ origines, quantum fieri posset, ex historia repeteret, atque ex ingenio populi moribusque illustraret. Edendi operis consilium olim agitavit Edw. Pocock. Versionem latinam ab se confectam,

alterum iter orientale ingressurus ann. 1637 tradidit suo Collegio servandum ea conditione, ut, quamquam rudis et minus perfecta, ab alio, sibi si quid humani acciderit, perfici atque edi posset. Anno demum 1671 urgente inprimis Castello specimen typis descriptum ad excitandos emtores divulgatum fuisse traditur in vita Pocockii, præfixa ejus operibus theologicis, pag. 69. At eventu res caruit: versio autem illa servatur in Bibliotheca Bodlejana. (Catalog. pag. 90. num. CCCXIII.) Neque Reiskii animus alienus erat ab edendo Meidanio. Habebat ipse apographum sua manu ex codice Leidensi factum, cui accessere indices diligentia Jo. Christi. Krügeri (Reiske's Lebensbeschreibung, pag. 126.) qui suis etiam usibus Meidanii opus descripsit. Et Krügerianum quidem exemplum superest in Bibliotheca Lipsiensi academica: Reiskii autem quod erat, curante Scheidio, cessit Academiæ, quæ Harderovici est, in Belgio.

Quæ edita nunc habemus, sunt hæc:

Sammlung einiger arabischer Sprichwörter die von Stecken oder Stäben hergenommen sind. von Jo. Jac. Reiske. (Leipz. 1758.) 4. pagg. 31.

Sunt formulæ VIII a baculo ductæ omnes, quibus illustrandis ex Meidanii commentario et aliunde collatum, quantum satis est. Reiskii verba extrema hæc: Profiteor me operis Meidanii amore captum; quam velim multos esse, qui arabicis litteris operam dent et Meidanii rationem habeant, ut brevi posset in lucem pervenire.

Specimen Proverbiorum Meidanii ex versione Pocockiana edidit Henr. Alb. Schultens. Londini 1773. 4. pagg. 55.

Pocockii volumen illud integrum in suos usus descripsit. Schultensius Oxonii ann. 1772. ediditque hoc specimen, ut videntibus legentibusque desiderium injiceret habendi operis universi. Absolvitur illud sententiis CXX. promiscue hinc illinc decerptis, estque totum Pocockianum, præter unicam observationem, pag. 32. suppeditatam editori ab amico, quem Guilielmum Jones fuisse facili conjectura assequimur.

Meidanii Proverbiorum arabicorum pars, latine vertit et notis illustravit Henr. Alb. Schultens. Opus posthumum. Lugduni Batav. sumptibus auctoris, 1795. 4. pagg. 314.

Vulgavit Schultensius edito programmate latino a. d. 29 Mart. 1791 consilium suum de edendo Meidanii opere voluminibus tribus in 4 maj. pretio 10 aureorum Hollandicorum; nec defuere, qui redemptores sese profiterentur: at morbo ille correptus 24. Nov. 1792. postquam lente elanguisset, exspiravit 12 Aug. 1793 typis exscripta nonnisi parte ea, quæ subsisteret pag. 308. Proverb. CCCXXXIV. Hisce ut accederent, quæ calamo descripta atque elaborata deprehenderentur alia, curavit Nicol. Guil. Schröder, qui et suas nonnullas adnotationes adjunxit pag. 309—314. et Præfationem scripsit prid. Calend. Novembr. 1795. nec ipse multos annos superstes; obiit enim optimus vir, qui in litteris orientalibus parem habebat neminem, a. d. XXI. Maj. 1798. annos natus propemodum LXXVII. Relatio de hoc opere perquam accurata extat in Gœtting. gel. Anzeigen 1796. 118 St. Retulit de eodem quoque Silvestre de Sacy in Magasin Encyclopédique, Num. 10. Ann. III. (1795.) pag. 222—234.

Selecta -

Selecta quædam Arabum Adagia, e Meidanensis Proverbiorum Syntagmate nunc primum arabice edita, latine versa et illustrata edidit Ern. Frid. Car. Rosenmüller. Lipsiæ 1796. 4. pagg. 28.

Ex apographo Krügeriano edita sunt proverbia XVII. eaque tam scienter tractata, ut non possint non esse qui alios ejusmodi fasciculos, quorum spem quoque fecit editor, ab ipso requirant vehementer.

Est quoque penes nos, ex liberalitate Ever. Scheidii, fasciculus trium plagularum, 4 maj. referens arabice tantum Proverbia Meidanii centum unacum ejusdem Schöliis, omnia ex primo ordine, litteræ Eliph, præter postremum, quod est ex ordine litteræ ص desumptum.

Scheidianis typis et impensis excusa hæc fuere ante annum 1790. et quæ extremo loco cernitur formula تم تم (Tantum!) innuit, non esse quod amplius expectares. Etenim cœpto destitit Scheidius, ubi cognovisset, a Schultensio occupatam esse Meidanii edendi provinciam.

Arabum philosophia popularis, sive sylloge nova proverbiorum. A Jacobo Salomone Damasceno dictata exceptit et interpretatus est perillustris vir Fridericus Rostgaard, piæ memoriæ. Edidit cum annotationibus nonnullis Joannes Christianus Kallius. Hafniæ, 1764. 8. pagg. 192.

Sunt DXLV sententiæ breves, varii argumenti varique ponderis, nonnullæ etiam in aliis libris antea vulgatæ. Omnes eas Rostgaardius, cum juvenis arabicam linguam coleret

E

Parisiis, ex ore exceptit magistri Salomonis, Damasceni hominis, qui latine singulas interpretaretur, et plurimarum quoque usum significaret. Erat autem Salomo ille haud dubie idem, qui Salomonis Negri nomine famam aliquam consecutus, obiit in Anglia anno circiter 1729. Vid. Memoria Negriana hoc est Salomonis Negri Damasceni vita olim ab ipsomet conscripta nunc autem accessionibus quibusdam illustrata. — — ex autographo auctoris edidit Gottlieb Anastasius Freylinghausen S. Theol. P. P. Halæ Salicæ 1764. 4. Kallius, professor Hafniensis, cum multo post tempore ipsum illud opusculum juvenile nactus esset, a Rostgaardio, viro nunc gravi et dignitate conspicuo, excitatus ut illud observationibus auctum in lucem ederet, morem gessit. Usus autem est ratione ea, ut materiam omnem complecteretur quatuor libris minoribus, publice defendendos more academico propositis. Specimen primum pag. 1—64 editum mense Februar. 1757. secundum pag. 65—96. mense Jul. ejusdem anni, tertium pag. 97—128 mense Jul. 1758. quartum pag. 129—192 mense Jul. 1760. Accessit tandem, ut quæ typis exscripta essent libri formam nanciscerentur, inscriptio nova, cum præfatione, qua multa emendantur, nonnulla ad illustrandum adduntur. Exornare quidem studuit Kallius materiam, quantum ipsa ferre posset: sed videtur illa vix digna, quæ magno studio et multa disciplina excoleretur.

Hariri, de quo vid. d'Herbelot, Biblioth. Orient. pag. 430 et potissimum Abulfeda, Annal. Tom. III. pag. 413 sq. natus est Basræ anno Heg. 446. mortuus anno 515 (Christ. 1121.) Nomen viri erat Abu Muhammed Al Kâsem Ibn Ali — cognomen Hariri traxisse videtur a vitæ genere, quod versaretur in serico vel texendo vel divendendo. Confecit, præter alia, dissertationes quinquaginta, dictas Makâmâth, qui.

bus nonnemo, cui nomen Abu Zeid, verba facit ad oblectandam audientium multitudinem. "Macamat" verba sunt Reiskii in Annotat. histor. ad Abulfedæ Annal. Tom. IV. pag. 728. "sunt dissertationes, in quibus enarrantur, quæ in publicis conventibus, concursibus plebis, dicta factave fuerunt. Proprie *consistentiæ*, seu concursus populi, coronæ spectatorum et auditorum. Mokimin sunt *οι περιησαμενοι οχλον*, plani, impostores, præstigiatores, thymaturgi, qui populi multitudinem ad se alliciunt. Talis fuit ille Abu Zaid, quem Haririus in unaquaque dissertatione introducit alia atque alia et semper diversa ratione imposturæ crumenas auditorum emungentem. — Credidi me debuisse veram vocis significationem exponere, quæ ab interpretibus hactenus percepta non fuit." Tantam vero hoc opus consecutum est famam atque auctoritatem, ut, teste Golio, in Asia et Africa studiosio elegantiorum litterarum commodior vix alius habeatur, a quo propriam linguæ simulque copiam et elegantiam addiscant.

Primus, qui operis partem publici usus fecit, est Jo. Fabricius, Dantiscanus, qui Consessum primum arabice et latine cum multis annotationibus edidit in Specimine arabico, Rostochii 1638. 4. pag. 1—72. Postmodum Golius, a quo tradita ille habebat, quæ suo nomine edere ipsi visum est, ipse edidit in Accessionibus ad Erpenii Grammaticam arab. Lugd. Bat. 1656. 4. pag. 211—225 eundem primum Consessum arabice et latine, cum succinctis suis Scholiis in margine positus.

Longo temporis intervallo demum edita sunt alia.

Haririi eloquentiæ arabicæ principis tres priores consessus. e codice msto Bibliothecæ Lugduno Batavæ pro specimine emissi, ac notis illustrati ab Alberto Schultens. Franqueræ 1731. 4. pagg. 181.

Primi Consessus versio latina Golii est. Editionis initium fecit Schultensius, cum esset professor linguæ hebraicæ Franequeræ, unde vocatus est anno 1729 Leidam, superstitite quidem sed ad munus dudum languido Jo. Heimanno, litterarum orientalium professore.

Consessus Haririi quartus, quintus, et sextus. e codice msto latine conversi ac notis illustrati. accedunt monumenta vetustiora Arabiæ. curavit et edidit Alb. Schultens. Lugd. Bat. 1740. 4. pagg. 279.

Præfationem, qua omnium Consessuum versionem sibi dudum paratam esse significat Schultensius, excipiunt Excerpta de Haririo ex Ibn Chalekân opere de viris illustribus. Notæ utrinque uberes sunt et copiosæ. Accesserunt huic volumini Indices, qui in priori desiderantur.

Abi Mohammed El Kasim Bosrensis vulgo Haririi Consessus XXVI. Rakda seu variegatus dictus e codice msto unacum Scholiis arabice edidit ac vertit Jo. Jac. Reiske, Sorbigensis. Lipsiæ 1737. 4. pagg. 16.

Severius de primo hoc suo specimine statuit Reiske, in Vita sua pag. 14. pronuntians, non esse nisi tenue tironis exercitium, quod gratuletur sibi in paucis tantum exemplis substitisse, et ipsis pridem elapsis e conspectu et memoria hominum. Usus autem est Reiskius codice tunc Jo. Christoph. Wolfii, antea Hinckelmanni, quem commemorat Wolfius Biblioth. Hebr. Vol. IV. pag. 776.

Abi Mohammed Al Casim vulgo dicti Hariri, eloquentiæ arabicæ principis, quinquagesimus Consessus Basrensis, e codice msto Bibliothecæ Bodlejanæ latine conversus a Joh. Ury. accedunt dialogi Persico - Anglici. Oxonii 1774. 4. pagg. 36.

Sermoni arabico præter latinam versionem satis adstrictam accedunt quoque scholia succincta in margine collocata.

Haririi consessus quinquaginta omnes edere instituit Scheidius. Descriptæ sunt ipsius typis plagulæ quatuor, 4 maj. Referunt sermonem mere arabicum, vocalibus instructum, interspersis frequentibus numerorum signis, quæ innuunt Scholia quoque arabica haud fuisse defutura. At subsistit textus, pag. 32. in Consessu quinto, in verbis illis, quæ cernuntur in Schultensiana editione pag. 144.

Henricum Alb. Schultensium in eo fuisse anno 1781. ut universos Haririi Consessus arabice, cum versione latina ab avo elaborata, in lucem ederet, ex ipsius constat professione. Memorabilien. VIII St. pag. 36.

Hebraicè conversi extant Consessus Haririi in Bibliotheca Bodlejana, vid. Catalog. pag. 97. num. 497. Personis, quæ præcipuas in illis partes agunt, dictis Hâreth ben Hemâm et Abu Zeid, substituuntur Geber lthiel (Proverb. XXX. 1.) et Cheber Hakkeni (Jud. IV. 11.) Hinc ducta inscriptio libri מַחְבְּרוֹת אִיחִיאֵל. Qui versionem hanc hebraicam adornavit, est R. Jehuda fil. Salomonis, dictus Charizi, חַרְזִי, ortu Hispanus, qui floruit sec. XII. Idem vero, qui arabicos consessus vertit hebraice, et ipse ex suo ingenio, imitatus Haririum, confinxit hebraico sermone consessus quinquaginta, designatos loco cit. Catalogi pag. 96. num.

492. 493. In his, qui primas partes sustinent, dicuntur Ethan HaEzrachi (1 Reg. IV. 31.) et Cheber Hakkeni. Sermo primus est de linguæ Hebrææ præstantia; decimus inscribitur de agricola; vicesimus, de VII virginibus; tricesimus, de medico Turco; quadragesimus, de gladii cum calamo contentione; quinquagesimus carminibus constat, ad oblectandum animum compositis. Tituli et præfationis pars arabico sermone exprimuntur. Specimen operis edidit Joh. Ury, inscriptum: R. Jehudæ F. Salomonis vulgo dicti Charizi eloquentiæ hebraicæ principis primus et tricesimus consessus de latrone transfigurato nuper e codice msto latine conversus. accedunt versiculi ex quinquagesimo ejusdem consessu excerpti. Londini. 1773. 4. pagg. 24. Quæ dicta hic a nobis sunt, facient ad ea componenda, quæ impeditè satis tradidit Wolfius, Biblioth. hebr. Vol. I. pag. 141. III. pag. 39. IV. pag. 776.

Six Assemblies; or, ingenious conversations of learned men among the Arabians, upon a great variety of useful and entertaining subjects; formerly published by the celebrated Schultens in Arabic and Latin, with large Notes and Observations explaining several peculiar customs, manners and idioms of speech amongst the eastern people; whereby much light is thrown upon many passages of Scripture, both of the old and new Testament: together with a collection of several proverbial sayings among the Arabians, with an explanation of their singular beauty and propriety. the whole now translated into English, with improvements. by Leonard Chappelow, B. D. Arabic professor in the University of Cambridge. Cambridge 1767. 8.

Singulos consessus excipiunt notæ. Quæ in inscriptione libri memoratur Proverbiorum collectio, non alia refert, nisi quæ sunt in hisce sex Consessibus subinde interspersa.

Gallice redditus Haririi Consessus XLV extat in Magasin Encyclopedique Tom. II. (1765.) pag. 279—285. Qui eum vertit, Venture, interpres linguarum orientalium, missus cum copiis Gallicis in expeditionem Aegyptiacam, periit 1799 ad oppidum Ptolemaidem, s. Saint Jean d'Acre.

Abi'l Walidi Ibn Zeiduni Risálet seu Epistolum. arabice et latine cum notulis edidit Jo. Jac. Reiske. Lipsiæ 1755. 4-pagg. XVI et 8.

Repetitum est totum opusculum in Hirtii Institutionibus arabicæ linguæ, Jenæ 1770. 8. pag. 483—536 addito specimine a Reiskio subministrato commentarii ad illud epistolum, confecti ab Ibn Nobatah. Quod in hoc epistolio cernitur dicendi genus, quam proxime nobis accedere videtur ad illud, quo usus est Hariri. Sed hoc prior erat Abu'l Walid, floruit enim Sec. XI in Hispania, mortuus anno Heg. 463. (Chr. 1070 vel 71.)

Hæc fere sunt, quæ adhuc typis descripta novimus de genere poetico rhetoricoque, nec permulta illa, nec, ut nobis videtur, exquisitissima et omnium, quorum copia esse poterat, præstantissima. Subjungimus, ne uberior ad disputandum materia desideretur, nonnulla ad Psalmum centesimum decimum.

I. Inscriptionem qui vertunt: de Davide psalmus, loquendi usum respuunt certum et constantem, quo ל præfixum significat auctorem carminis.

II. Ad Davidem si spectaret oraculum Jehovæ; dictum א foret שב למני, s. שב לכגדו. Formula שב לימיני hic idem valet ac שב על כסאי לימיני. Etenim si Jehovam cogites ex ipsa sede sua regali pronuntiantem; omnino non est opus ipsis vocibus על כסאי, at שב לימיני abesse non poterat: nequaquam enim Jehova ipse imperio vult sedere, sed vult sibi adsidere eum, quem compellat.

III. Vers. 2 verba utique sunt auctoris nomine dicta, sed post לאמר supplendum מציון. Sensus: hostes tuos non quidem profinus delebit Jehova, sed tuæ potentiae metu injecto continebit.

IV. Vers. 3 in lectione haud quidquam mutandum. עמך dictum pro עמך עם כרבת כרבת. Verba --- מרחם --- ילדתך resolvenda hoc modo,

טל ילדתך יהיה לך מפל רחם משחר:

V. Vers. 4 formula: *decretum Jehovæ est, quod nunquam immutabit*, ita comparata, ut quod proximis verbis dicitur non possit non esse grande aliquid, eximium, singulare. Ferri nequit, ut ad ea, quæ præcedunt, trahatur illa formula.

VI. Vers. 5 *Adonai qui est ad dextram tuam* non potest esse nisi qui consedit ad dextram Jehovæ, vers. 1. etenim pronomen ה non habet quo respiciat nisi nomen יהוה vers 4. Est transitus sermonis e tertia persona in secundam, et ארני על ימיןך positum pro יהוה על ימיןך. Igitur et לארני vers. 1. enuntiandum לארני.

VII. Vers. 6. ידין בגוים יהיה כל גוי מלא גווה, animadvertet in gentes (hostiles,) unaquæque erit cadaveribus plena.

VIII. Vers. 7. Cum fatigatus fuerit cæde hostium, tamen haud remittet, sed potu aquæ ex rivo obvio reffectus novas vires exseret in hostilibus copiis profligandis.

①: De 50

sb

ULB Halle 3/1
000 867 101

